

OBECNÁ
KRONIKA

1. Zemepisná poloha.

Obec Liptovské Matiašovec leží na severovýchodných hraniciach našej republiky. Od hranice Poľskej ľud. republiky ju oddeluje pohorie Liptovských hôľ, čiahnice sa severovýchodne, za ktorými sa rozkladá ešte časť Poháčov. Zo severovýchodnej strany a sice od najsevernejšieho cípu „sedlo Holica“, smerom západným až po Ľoč, čiahnú sa pásma Liptovsko-oravských vápencových vrchov, oddelujúcich Liptov od Oravy. Juhojuhovýchodne je otvorený, mierne vlnený kraj do povážskej kotliny.

Yusední obce: zo strany severnej, tesne pod Liptovsko-oravskými vápencovými vrchmi ležia obce Hvoščany a Šľhá Lúka, na strane juhozápadnej Liptovská Pielnica, južne Beňušovec a Liptovský Trnovec, juhovýchodne, až východne - za beňušoveckými a trnoveckými hájmi je osada Beniky a obce Beharovec a Bobrovček.

2. Politická príslušnosť obce.

Obec Liptovské Matiašovec patrí do okresu Liptovský Mikuláš, predtým Liptovský Svätý Mikuláš. Obec leží na severovýchodnom cípe okresu. Nakoľko od rokov 1945, t. j. od oslobodenia bola naša republika rozdelená na kraje a to z dôvodov organizačných, hospodárskych a politických. Naša obec patrí do jedného z nich, do žilinského kraja. Vlastná obec je rozdelená na dve časti: Vysní a Nízni Matiašovec, vzdialení od seba asi 1,5 km. V minulosti bola každá samostatnou obcou s vlastnou samosprávou.

3. Chotár - popis obce.

Obec Liptovské Matiašovec polohovo leží na malej, mierne vlnenej rovinke, pozdĺž ľavého brehu potoka „Tuchá“.

Vlastná obec má preliachý tvar nepravidelného obdĺžnika, smerujúceho od juhozápadu na severovýchod. Výstavba obce je pozdĺž obecnej cesty. Lez obce tečie malý potôčik, ktorý vyteká z troch prameňov: prvý prameň vyteká v trnoveckých hájoch; jeho tok sa nazýva „Seriška“. Hlav vody v tomto toku je menšij (dĺžka asi 2 km), zvlášť v dobe jarného topenia snehov a vlivom letných zrážok a je rozhodujúcim regulátorom stavu vody v obecnom potoku. Hlava sa pretá, že z celkového nenápadného potôčika po prietrži narázom sa náhle stane dravý prúd, ktorého množstvo vody presahuje hladinu plytkého, neregulovaného korita. Už viac rokov sa zástupovia obce zaoberali otázkou prevedenia regulácie potoka, žiaľ však, že sa v tejto veci dosiaľ nič účinne nepodniklo. Druhý prameň vyteká hneď vyše obce a bol vytvorený umelou odvodnením hornej časti chotára, zvanej Hrubky. Tretí prameň takzvaný Rybník má svoj prameň na lúke „Travníky“ (severný cíp obce) a asi po 150 m dlhom toku sa vlieva do hlavného potoka v hornej polovici obce. Rybník je charakteristický tým, že v zime nemrzne, jeho stav vody je ustálený v každom ročnom období, voda je čistá a chuťná a preto sa prevážnou časťou obyvateľstva obce používa na pitie a varenie. Táto voda obsahuje veľké percento nerastných zlúčenín, zvlášť vápenca (ľudovo nazvané tvrdá voda), takže obyvatelia obce trpia hodne na zubný kameň. Pravdepodobne aj zväčšenia štítnej žľazy sú dôsledkom používania tejto vody. Za účelom pohodlnejšieho zásobovania vodou, časť prameňa Rybník bola odvedená potrubím do tzv. „odpadu“, nachádzajúceho sa v strede obce. Táto práca bola prevedená v rokoch 1927-28 v rámci melioračných - odvodňovacích prác nášho chotára.

Celková výmera pôdy v našom chotári podľa katastra obce činí 334.35 ha. Z toho orná pôda je 237.05 ha.

Rozdielna časť sú líhy, pašienky a slavné pozemky.

4. Rastlinstvo.

Naša obec je v ulku rozdelená do krmovinarskej oblasti. Pôda je však pramovaná na pestovanie nielen krmovín, ale aj obilnín. Na vrškoch a menších rovinkách sa vyskytuje pôda sypká, takzvaná sprehačka. Písčinatej a štrkovitej pôdy vzniklý nánosom sa vyskytuje v rovine vyplývajúcej strednú časť chotára, na zemiach priľahlých z oboch strán potoka. Keďže na úrodnosť majú veľký vliv klimatické podmienky, lepšia úroda býva u nás za vlhkých, teplých, ako za suchých rokov. Z krmovín sa u nás pestuje: trojka, lucerna, ľadník, zemiaky (miestny názov „švábka“), burgyňa (repa); z obilnín: pšenica, žito, jačmeň, ovos; z lieštníc: hrach, fazuľa a ojedinele bôb.

V štáti o rastlinstve je nutné zmieniť sa o úžitkových a ozdobných stromoch. K úžitkovým stromom počítame všetky druhy ovocných stromov, ktoré pestuje v obci každý obyvateľ, majúci k tomu predpoklady a možnosti. Z ovocných stromov najväčšie zastúpenie majú slivky - „dorancie“. Bystričkám a ringlótam, ako aj jemnejším druhom jablka a krušiek tmejšie podnebie zvlášť pre pomerne silnú mrazu v dobe najviacej vegetácie, veľmi „nežirí“. Z ozdobných stromov má hojné zastúpenie lipa. Je to trochu smiešne, ako zaraďím k týmto aj jaseň, ba dokonca aj smrek obecný, no dá sa predpokladať, že obyvatelia ktorí dali týmto drevinám „čestné miesto“ v svojich ovocných záhradách, nasledovali tým nijako úžitkovosť týchto stromov. Uprostred dediny raste majestátny výšok storočný červený smrek, zasadený ne síkromnom pozemku bývalej rodiny Matiasovských. Vo výšných Matiasovciach sa vyskytujú tri limby, tiež umelé zasadené bývalým panstvom záčiatkom druhej polovice minulého storočia.

z troch strán obklopujú náš chotár lesy, predovšetkým ihličnaté, smrekovo - jedľové porasty. Vo vyšších partiách bývalých urbarov Trnova a Gúlnice sa hojne vyskytuje borovica a v mladých porastoch červený smrek.

5. Zverina divá.

V našom chotári má veľmi dobré životné podmienky divý zajac, pretože v blízkom háji a v krovinatej Gúchij má bezpečné skryšie a o výdatnú stravu tiež nemá núdze. Pri plánovitom odstrela a priaznivých zimách posledných rokov sa jeho stav upevnil. Najako mu je zriedkavá liška. V posledných rokoch sa ich hodne rozmohlo a preto musela zasiahnuť príroda ako prirodzený ušermičovateľ, aby upravila nadmerný stav tejto škodnej zveriny: na lišky prišla prašina. Nie je zriedkavosťou vidieť lišku s holým, prašivým chvostom. Z čiernej zveri je častý diviak a to v jesenných a zimných mesiacoch; v jeseni ho zlákajú dozrievajúce ovsy a semenáky, v zime ho zohrieva veľký stav snehu, sťažujúci možnosť zaobstarávania potravy. Diviaky spôsobujú v chotári často dosť veľké škody. Je pozoruhodné, že v posledných rokoch sa u nás v Gúchij natrvalo usídlil divý holub a krdlička.

6. Zverina domáca.

Naša obec je zaradená do oblasti krnovinárskej, čo si pohlietkou k tomu, aby sa v hojnej miere pestoval kováčsky dobytok. Pri pestovaní dobytka prevláda plemeno pingauské. Z ošpaných sa chová plemeno jorkširske a hubenare. Býrajú občas postihnuté červienkou, častejšie však modernjšou chorobou: obrnou. Jaxdovia ktorí majú vlastné pašienky, zvlášť vo vyšších Matiašoviach, pestujú ore.

Z domácej hydiny sa zásadne chovajú kury, husy a kačky.
Kury v posledných rokoch trpia na nekvalitnú chorobu - mor.
V roku 1955 ich uhynulo na túto chorobu viac ako 90%.

4. Podnebie.

Podnebie je v tejto oblasti kontinentálne. Tuhé, tri - štyri mesiace trvajúce zimy strieda šesťmesačné leto. Zimy sú charakterizované zásadne množstvom snehu a silnými 25-30% -ými mrazmi. Podľa miernky „starších“ badačov v zime a to podľa porovnania zimy posledných rokov, so zimami dávnejšími určiti premenou.

Táto premena je typická tým, že hranica jeseňného obdobia sa posunuje až do druhej polovice decembra, a hranica zimného obdobia sa predlžuje až do mesiaca apríla. Hlavná sa aj to, že uprostred zimy nastane prekvapujúce oteplenie pri ktorom sneh v nižších polohách aj úplne zmizne.

Tieto zmeny majú vliv na oneskorenie započatí poľnohospodárskych prác v posledných rokoch. Niektorí ľudia si tieto „výstrelky“ počasia vysvetľujú ako dôsledok atomových výbuchov - pokusov s atomovou energiou. Vedecky však tento názor neobstoí, pretože atomový výbuch už aj pre krátkosť svojej trvania, nemôže mať v takom rozsahu a na takej diaľku (pokusy sa robia v iných svetadieloch) vplyv na klimatické podmienky. Skôr tieto zmeny možno pripísať nášmu podnebiu ako takému, ktorého charakteristickou vlastnosťou je jeho menlivosť počasia v dôsledku časté sa vyskytujúcich tlakových porúch.

8. Miestne nárečie.

V obei sa hovori stredoliptovským nárečím s niektorými odchýlkami a jazykovými zvláštnosťami, charakteristickými pre tento kraj.

Nejčastejšie odchýlky od spisovného jazyka sú tieto:

- 1.) U podstatných mien: stredný rod s koncovkou -ie sa vyslovuje ako -ja; napr. nie vysvedčenie, ale vysvedčienja. V tomto slove vypušťa sa aj spoluhláska "d" - vysvečienja; stornie - stornija, jedenie - jedenia; v spojení s prídavným menom: dobrô jedenia
- 2.) U prídavných mien v strednom rode nevyslovuje sa koncovka -é, ale ô; napr. akô, peknô, ktorô, dobrô a pod.
- 3.) U sloves: tretia osoba jednot. čísla v minulom čase u mužského rodu má koncovku -oo, miesto koncovky -ol. Napr. neponi sa: bol som, ale boo som. Pri ženskom rode sa vyslovuje spisovne správne: bola som.
- 4.) Vyslovovanie niektorých samohlások a spoluhlások:
Prehlasovanie "ä" sa vyslovuje ako "e", nie je zrejmé odchýlka - prechod medzi "a - e"
Uprilom sa vyslovuje v každom prípade ako mäkké "i"
Niektoré samohlásky vyskytujúce sa na konci slova a ktoré sa v spisovnej reči vyslovujú krátko, sa v miestnom nárečí vyslovujú (krátko) s dlžňom; napríklad neponi sa "ponely" ale poneli (foneticky vyslovenie písmovky). Ke predĺžovaním koncový samohlásky "i" pravidelne dochádza u podstatných mien v siedmom páde množného čísla; napr. neponi sa: "s ovami", ale "s ovami", za horami a pod.
Spoluhláska "l" sa vyslovuje v každom prípade tvrd: napríklad telé - tela
poddel - poddel
ponáhlät - ponáhlät.

9) Obyvatelstvo.

Nížni a Vyšní Matiašovec obýva okružle 350 obyvateľov. Podľa historických prameňov nachádzajú sa na Rímsko-katolíckom farskom úrade v Lipt. Matiašovciach (Visitatio canonica zo dňa 22. júna 1825 písaná latincky), počet obyvateľstva dosahoval v prvej polovici 19. storočia 406 obyvateľov. Príčiny neskľakov stavu obyvateľstva sú rôzne. Hlavnou príčinou bol značný pohyb obyvateľstva za posledných šesťdesiat rokov.

Podľa štatistických ziskaniých podkladov sa za posledných šesťdesiat rokov vymenilo šesťdesiatdva rodín. Príčiny pohybu obyvateľstva: nymretie, odchod z dediny a príchod do dediny.

Ukončením 19. a začiatkom 20. storočia úplne vymizla zemianska rodina „Matiašovských“ zo stavu obyvateľstva a to hlavne nymretím alebo čiastočným odstáhoraním. V rokoch 1903-1914 sa datuje najvyšší pohyb obyvateľstva, ktorého príčiny majú svoj sociálny pôvod. Ukončení zemianskeho majetku, putá k ich zakúpeniu miestne obyvateľstvo dost' prostriedkov a ľadajú aj podnikavosti nemelo, nadobúdali si za výhodných podmienok susední Poliaci. Tak v rokoch 1903-1914 sa prisťahovali do obce asi desať polských rodín. Boli to tieto rodiny:

Plaza, Ogurek, Jonševica, Brbák, Krčmarik, Rátulovskij, Štopka, Rakóci, Galica, Fiedor. Títo obyvateľia boli teda ~~polskej~~ národnosti a prevážna časť z nich, i keď si behom času nadobudla československé štátne občianstvo, zachovala si svoj národný svojráz: reč a kroje. Ich deti však úplne vyrástli a pripôsbili sa miestnemu obyvateľstvu, i keď ojedinelé sa nedá popísať „temperamentnejšia nátura“ - sklon k výtržnostiam, ľadkám a bitkám.

Väsi mejetok túž zemianskeho pôvodu kúpil z druhej ruky v roku 1924 český - pražák, Jozef Maroun pre svojho syna tohože mena. Tento, i keď je u nás už tridsať rokov, zachoval si tiež z časti svoj národný svojráz - dodnes rozpráva svojou materštinou, i keď už nie ukonkou istou ústinnou.

Pred prvou svetovou vojnou v rokoch 1900 - 1914 sa datuje
známy odlišný obrat smerom do Spojených štátov severoamerických.
Do emigrácie za chlebtom odchádzali najprv živitelia rodín a
neskôr - keď sa v emigrácii ako tak usadli, stali sa s ňou aj
svoje rodiny. Doma zostali len tí, ktorým možnosti nystáli
na úžitok. Príslušníci väčších rodín hľadali do prvej sve-
tovej vojny živobytie v "Pesti", alebo viedni, kde pracovali na star-
bách, alebo sa vyučili remeslám (kujčári, obuvníci) a do ro-
dišťa sa už nevrátili.

Za najstarších obratov obe, nepriťahujúcej jej zakladateľ Mathyášor
skovor si poračovali tieto rodiny: Benč, Butka, Furia, Rojček.

10. Miestne zvyky.

Každý zvyk má za sebou určitú tradíciu, ktorá má zas (zo-
me v svojej typičnosti a cieľovej zamierenosť.

Smerné tempo života samo so sebou nesie tú nevrátnu sku-
tečnosť, že sa postupne upúšťa od starých zvykov, ktorí sa
stali buď zbytočnými, alebo ich životnosť už skončila.

Napríklad v minulosti aj u nás boli priadky, alebo
párčieky nevyhnutným a samozrejším vyptivovaním dlhých
zimných večeromládeč. A dnes väčšina mládeže - aj žin-
skej je zamestnaná v priemyselných závodoch; a keď sa
zarobí, možno si kvalitnejšie perie, aj plátok kúpiť. Ak sa
niekde pára, alebo padie, to už dnes nemôže poračovať
za zvyk.

Hlavný a dosiaľ zachovaný zvyk je "vinšovanie". Chlapci
na niektoré významné dni v roku - na Tomáša, Vianocce,
Nový rok chodia s vinšami. Na Tomáša sa vinšuje takto:

Somiesal som vám ocele,
aby ste mali všetko ule
aby ste mali toľko želičiek
ako o kuchyni lyčičiek
aby ste mali toľko volos
ako na plote kolov...

Novoročný víniš je zaujímavý svojou revolučnosťou :
ya som prisiel, či ma chcete,
či ma domov vyženiete,
že sa vrátim a strážkam
keď sa s týmto vínišom táram :
Nový rok mám prisiel zase
v plni svojej veľkej krásy.
Preto som dnes ku vám prisiel,
ky som hladný neodisiel
akže máte, tak mi dajte,
so mnou sa uzabrávajte,
lebo vám pošlem do dvora
na husi a sliepky takora,
na husenec latice
a potkanov do konice
a tí vám na moju veru
všetky dočista rozvriú.
ak mi nedáte orechy,
rozvriú vám aj strechy...
Zbývači nočnou hodinou
pôjdu vám so slamiou ...
Pochválen ...

Vinšorácky z príležitosti výročných sviatkov : viavore a nový
rok sú výlučným privilegiom „mužského pokolenia“, ktorému
sa všeobecne prisudčuje čestná funkcia : domiesť do domu
šťastie. Boh chcu, aby do domu v tých dňoch prišla práve
žena. To by „nepchybné“ znamenalo nešťastie.

Na ťledný deň obecný pastier chodieval po domoch kde mali
statok s bezovcami, t. j. so zväčkom bezovčiek prútikov
ktoré mali priniesť do hospodárstva šťastie. Práve
šťastlivé sviatky vyinkasoval si vičasne sviatočný „kôšyp“
surovy obilia, z bráca, chlip. Tento zvyk zanikol v r. 1950
zámkom obecného pastiera. V odrodávaním „bezovcov“

bola spojená táto legenda, ktorú pastier pri tejto príležitosti predniesol: Keď chodil Pán Jeesus po zemi, išiel cez Španin dolinu. V stretul tam Sr. Vendelína. "Gráty Vendelína čo tu robíš?" Pasiem stádo." Keď pasieš, tak pas; tu máš tieto tri prúty, ktorí zachránia tvoje stádo od škody. Túto legendu prednášal posledný obecný pastier Leo Tisťan z Liptovskej Lužnej.

Fasíangy bývajú vždy znakom bujarých veselostí. Táto veselosť sa prejavuje nielen na fasíangových zábavách. U nás fasíangy chodia po "správaní" maskovanci, predstavujúci v malom merítku dedinský karnevál. Masky pústrojené do nepoznania chodia veriacami po domoch a vyzbierajú. Posledný fasíangový deň pred "Škaredou stredou" sa chodí "s Bakusom".

Pústrojení mláďenci s muzikou doprevádzajú Bakusa, ktorý je ešte symbolom pohanského (boka) Bacchusa, boka radovánok a nestriednosti. Vyberajú pri tom materiály z fasíangových zakáliek, z ktorých si potom vyzbierajú poslednú fasíangovú hostinu.

Na veľkonočný pondelok sa hovorí o dobruje nejzaujímavejšom zvyku: kúpačka. Aj tu badať určité vývoj, aleb skôr doživanie tohto zvyku. Ešte v nedávnej minulosti mláďenci oblievali dievčatá vedraním studenej vody. Vedrá postupne boli nahradené hrnčekami, alebo flásm naplnenou "pičkou" vody, na vrchu s poriezanou handričkou. A dnes sa väčšinou kúpe len tak "symbolicne" s omávkou. Idranti tu ustúpila a dala prednosť kvalite.

Aj dievčatá majú svoje miesto v dedinských zvykoch. Na Ondreja lejú olovu a varia kalušky. Diate olovo sa prevádza cez uchr kľiča, ukradnutého z domu, kde majú mláďence. Pri kľiči olova sa hovorí túto "kúselni" slova:

Olovo, olovo, lejem ťa,
Gráty Ondrej prosim ťa,
ráčis mi ty povedať
akého muža budem mať.

Z uliatych formou slova hádajú, akéto muža dostanú.
Bijú fantázia tu samozrejme hrá hlavnú úlohu.
Na Ondreja sa tiež varia kľučky, v ktorých sú papieri-
ky s menami mládenčov. Prvá kľučka vystúpivšia ne la-
dimu viacej vody priradi meno „vyvoleného“.

11. Miestny kraj.

Obec nemá, ani v minulosti nemala kraj, ktorý by jej
bol vlastný a ktorý by ju charakterizoval. Obyvatelstvo
sa oblieka tak, ako to diktuje móda. Len prisťahovalci
z Poľska, o ktorých sa píše v kapitole o obyvateľstve,
si priniesli kraj svojho kraja a tu si ho sviatočne oblie-
kali. Je to poľský - goralský kraj. Popis ženskej kroja:
široká skladaná sukňa, blúzka - brunelík v dráku
přitiahnutá a v prednej upnutá stužkou, šatka hviazda
farbami, na okraji vyzdobená dlhými strapcami. Hrdlo
si zdobili červenými „goralami“ - granátkami.
Chlapi nosili nohavice síkence zvané porthy, launé ko-
šele, a gurthy (síkeny trstovčový kabát).

12. Výstavba obce.

Keď koncom roku 1956 mala obec 86 popisných čísel
domov. Domy sú z časti drevené a z časti murované.
Nájsia ešte domy je ešte drevené - asi 70%.
Najstarou budovou v obci je nepochybne kostol. Jeho výstavba
bola dokončená v roku 1697. Nystavený je v slohu barokovom
(vzá), kombinovanom s renesančným (přidoyš chrámovej lode).
Veža je typicky baroková, pôvodne pokrytá šindľom. V r. 1931
bola celá táto stavba pokrytá bramborovým krytinom: plechom
a eternitom. Uvediem niektoré historické údaje o výstavbe
kostola, čerpané z historických prameňov: „Visitatio canonica“,
z r. 1825. Doslovný preklad: „Pôvodne jestoval vo vlastnej časti“

obce Mižných Matiašoviec kostol sv. Jallusovi, vysväťvačov zasvä-
tený na tom mieste, kde teraz sa nachádza záhrada okolo
bývalej kantora (dnešná školská záhrada). Bola to kaplnka,
ktorá sa však pre svoju starobu zrútila a preto bol vy-
stavený r. 1697 nový Mižný Matiašovský kostol, ktorý dal
vystaviť nitriansky biskup Ladislav Matyášovský."

Biskup Ladislav Matyášovský bol rodákom z Liptovských Ma-
tiašoviec a pochádzal z rodiny Matyášovských - zakladate-
lov obce. Mal významné funkcie a silný vplyv pri uhors-
kom tróne, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že vedel vynútiť
veľa finančných prostriedkov nielen na samotnú výstavbu
kostola, ale aj na nákladnú barokovú dekoráciu vnútroj-
šou kostola. Kostol je obradený múrom, ktorý sa na každej
súctovej strane končí bastion. V strede sú malé okienka,
príponinajšie strelnice. Z uvedenia je zrejmé, že obrada
mala pôvodne strategicko-obranný súvis. Z historických
prameňov však možno zistiť, že obrada túto svoju pôvod-
nú funkciu nikdy neplnila. Možno preto usudzovať, že jej
výstavba bola šikovným diplomatickým Ťahom biskupa
Matyášovského, ako získať finančné prostriedky na vý-
stavbu kostola. A vďaka tejto diplomácii bol vystavený
kostol, ktorý už aj vzhľadom na malú a chudobnú de-
dikciu nemá vo blízkom okolí páru a je skutočne hi-
storicko-architektonickým skvostom, na ktorý možno byť
Matiašovec právom hrdí. Nad sekristiou je nápis písaný
po latincky, ktorý potvrdzuje historické údaje o výstavbe
kostola. Text nápisu v preklade znie nasledovne: Tento
kostol založený bol v dobe Leopolda I. roku 1697. Pod
týmto nápisom je ďalší text: Osvietený duchovný otec La-
dislav Matyášovský, nitriansky biskup toto sväte dielo
sv. Ladislavovi, kráľovi uhorskému zasvätil a postavil
r. 1697, 20. marca. Medzi týmto druhým nápisom sa na-
chádza erb uhorského kráľa a erb rodiny Matyášovských.

Druhou cirkevnou budovou bola fara. Podľa historického prameňa „visitatio canonica“ z r. 1825, prvá fara bola vystavená v r. 1818. Predtým obec faru pravdepodobne nemala, pretože cirkevne bola len filiálkou a farár býval v Hvozdčanoch. Táto budova bola drevená a stála až do roku 1910. V tomto roku bola vystavená nová modernejšia murovaná budova, ktorá stojí dodnes.

Hedy bola v Matiasovciach prvá škola, nemožno si byť istý z prameňov ktorí mal kronikár k dispozícii. Na začiatku 18. storočia však obec už mala drevenú školu, ktorá bola tiež cirkevným majetkom. Druhá škola bola vystavená v roku 1909. Nakoľko škola bola pod cirkevnou správou, učiteľia boli zpravidla aj kantormi. Až po r. 1945 štát prevzal školu do svojho vlastníctva.

Za najstarší dom dosiaľ existujúci a obývaný je považovaný dom č. 17, ktorý je t.č. vlastníctvom Jana Gajana. Bol vystavený začiatkom 19.-ho storočia a vymenilo sa v ňom viac majiteľov: bola v ňom striedavo fara, neskôr škola, ba dokonca aj krčma a doteraz po viacerých súbujích opravách slúži ako obytný dom.

Druhú najstaršou budovou je káštiel. Je starý asi 120 rokov a bol vystavený zemianskou rodinou Matyášovských. Od roku 1927 je jeho majiteľom Jozef Maconer rodom z Čiech. Káštiel je vymúraný z lomového kamňa, zvonku neomietnutý. Pôvodní šindloví kritinní majitelia v r. 1940 zamienil za škridlu. Viac ako stopokov má aj dom č. 6, terajší majiteľ Michala Krémáreka, ktorý podľa istého predania vystavil Matyášovský Ernest, komorník na panskom dvore. Storočnými tradíciou má aj dom Jozefa Rojčka (na výšnom konci) doteraz krytý slamou, taktiež aj dom Adolfa Hrabca. č. d. 13, (a) márie Matejovej, nebráňo banská Victoria (bývalí židovskí krčma, ktorý majiteľom bol žid

Najman) a Antonie Dutkovej. Všetky ostatné domy boli v Matiašovciach vystavané už v tomto storočí. Štatistika výstavby obce je za posledných 56 rokov nasledovná: V r. 1900 - 1910 bolo vystavených 15 domov (mestský stopka, Krokviak, Granát, fara, škola, Dutka, Hoška, Fucias, Kstrán, Urban, Mura, Fiedor Imrich, Benčo Jozef, Dutka Vincent, Dutka Matij, Gregorc), v r. 1910 - 1920: 2 domy (Kojš Peter, Kojš Gustav), v r. 1920 - 1930: 4 domy (Ratulovský Jaroslav, Kojšek Filip, Benčo Matij, Martinec Jaroslav), v r. 1930 - 1940: 5 domov (Ogork Anton, vd. Jonšencová Anna, Fiedor Jan, Plava Ladislav, Jonšenc Jozef), v r. 1940 - 1950: 4 domy (Plava Jan, Ratulovský Jozef, Urban Štefan, Granát Ondrej). Z uvedených mení sa je potrebné poznamenať, že nejde o mená tých, ktorí stavali domy, ale zásadne ide o súčasných obyvateľov. Ako je z vyššie uvedenej štatistiky zrejmé, najväčšia výstavba sa datuje v rokoch 1900 - 1910. Táto zvýšená výstavba bola spôsobená veľkým požiarom, ktorý vypukol 14. augusta 1903, kedy zahynulo dvadsať domov.

13. Vznik obce.

Založenie obce sa počíta v dobe kráľa Matyja Korvína (15. storočie). Podľa ústneho podania k založeniu obce (vzniku) takto: Na blízkom Lielnickom hrade, zvanom Starhrade vládlo lip-tovské kniežatstvo, do ktorého panstva vraj spadalo 7 stolic. V službách tohto kniežata bol istý Matyášovský, jeden z predchodcov rodiny Matyášovských. Tento sa zúčastnil so svojím pánom ako dôstojník krížiacich výprav. Za prukázania si datnosť a hrdinstvo v boji dostal od svojho elledarcu hodnosť zemana s patričnými insigniami, t.j. "orb" a "hermel" (- doklad o prijatí do zemianskeho stavu písaný na sevej koži). ako domiein dostal celý matiašovský a benčovský chotár. Prvú matiašovckú usadlosť pozostávajúcu z niekoľkých drevených

domov vznikla asi 200 m južne kostola na ľavom brehu
potoka, o čom svedčí aj dnešný názov poluhospodárskych prd-
zmkov: Dvoriska. Táto osadnosť bola údajne zničena povod-
ňou. Ďruhá osadnosť bola prečlenená na Štepuľku, kde ešte
dneďajšie bolo možné zistiť pozostatky kamenných zídka-
dos. Potomstvo zakladateľa osadlosti sa s majetkom rozde-
lilo a ďalšie tak vznikli Vyšným a Nižným Matiašovciam.
Drevní stavalí postupujú začiatkom 19. storočia murovaným
kastielom. Vo Vyšných Matiašovciach bol tiež kastiel (dnešné
mestské jáno Galicu nebolodiac sa pod starobílou lípou)
Nižnou Matiašovskú kastiel dal vystaviť Alexander Matyáš-
ovský nazývaný "čiek". Dodnes sa tento názov zachoval:
Ked' ničto ide do kastilla, povie sa že ~~ide~~ do čiekov.
Že zemianska rodina Matyášovských žila dost ľahkú kásku,
svedčí skutočnosť, že si vystavila dve pálenice a jeden
pivovar. Základy komína jednej pálenice dneďajšie bolo pravek
pri Gonišovicovej hospodárskych budovách.

14.) Náboženstvo.

Obyvatelstvo je náboženstvom rímske-katolíckeho. V minulosti
žila tu aj jedna židovská rodina. Nejmánskei. Poľu tu
krémárska rodina, ktorá sa z Matiašovcie odsťahovala v tri-
dsiatich rokoch tohto storočia

15.) Kultúra - kultúrny život.

Miestna knižnica páta do 400 ks knih. Knihy sú umiestnené
v dvoch skrinách pri miestnom národnom výbore. V novembri
roku 1956 obec stratila dlhoročného skúseného knihovníka Lu-
dovita Matiašovského. Jeho osobnosť bola živou kronikou obce. Mal
dobrú pamäť a bol obľúbeným rozprávkárom. Ke sa soje bohaté
skúsenosti a ščitavosť si ho ľudia vážili a radi počúvali. Aj
kronikárovi pri písaní obecnej kroniky bol vydatým pomocníkom,
za čo mu patí najúprimnejšia odaka. Knižnícku funkciu po
nehohom prevzal Blázej Benč, ktorý v r. 1956 skončil vojensku
prácu službu.

Šivadelná činnosť mlieu v minulosti, ale aj teraz máva na veľké

technické ťažkosti - niet vykoonyúcej divadelnej sály so stá-
lym javiskom, i keď k zriadeniu tejto bola veľká príležitosť
v rokoch 1948-49. V tomto období sa prevádzala výstavba
druholičného domu. V projekte tejto stavby sa počítalo aj
s divadelnou sálou a ostatnými prístreškami. Pôvodne
sa táto budova stavala svojponočne, pričom finančné
prostriedky na obstaranie materiálu sa dostali od štátu.
Ovšem, tieto prostriedky nepostačovali na obstaranie ma-
teriálu na celú stavbu a preto sa základy vykopali
len pod prednú časť budovy, kde mali byť obchodné miest-
nosti a miestnosti pre miestny národný výbor. Od za-
počatia stavby kultúrnych miestností budovy sa upustilo
a toto sa stalo oviduom, pretože rozostavení stavbu
prevzala Jednota - spotrebiteľské družstvo, ktoré dala stavbu
dokončiť Hlavebným závozom. Dokončilo sa však len to, čo
bolo započaté. Stavba bola dokončená, ale žiaľ, bez jej kultúr-
nej časti.

Divadelná činnosť obce má asi tridsať ročnú tradíciu. Hrali-
ta umelecké predstavenia bola vždy priamočinná s hra-
lím režisér a hercov. Réžiséri bývali zpravidla učiteľia
a hercami buď žiaci ľudovej školy, alebo dospelá mládež.
Prvé divadlo sa hralo v "sále u elekrov", čiže v kaštieli
ne rozoberacom javisku, nypočičanom z Kvačian. Asi
od roku 1927 divadlo sa hralo v školskej učebnej miest-
nosti na počičanom javisku a od r. 1932 na vlastnom,
zhotorenom zásluhou občaného divadelného pracovníka, vte-
dajších učiteľa Jána Droppu, z Liptovskej Osady. Od roku
1950 sa hralo divadlo v novej budove družstevnej, kde sa
do sály zmestí asi 100 divákov. Rozoberacie javisko do tejto
sály zhotovil učiteľ Daniel Florák, rodák z Kruševíc
na orave. Tento učiteľ spolu s farirom Gabrielom Chlebákom
ktorý mal aj režisérsku kvalifikáciu, znecne poždovili kultúrny
živôt v obci. Keďže však, že tieto dvoja pracovníci, ktorí boli
aj organizačnými vedúcimi pri stavbe družstevného domu, dopustili,

že obec malá skôr novú kráľovú v družstevnom dome, ako
vyhovujúcu kultúrnú miestnosť; Ved' pri započatí tejto
stavby sa sledovalo predovšetkým kultúrne povznesenie a obs-
lataenie obce a nie alkoholizmus, ktorý nielenže odčerpáva
z obce hodne finančných prostriedkov, ale pôsobí veľké škro-
dy na ľudských charakteroch.

V roku 1953 divadelný kvičok pri osvetovej besede dosiahol
v doterajších dejinách svojej tuzemskej činnosti najväčší
úspech hrou Geta Sebecklebskij od J. Hollika. Pri náročných
technických podmienkach akú vyžadovala táto výpravá
veselohra v 5. dejstvách, v ktorej hralo 16 hercov a pri mi-
nimálnych možnostiach aké dávali miestne podmienky, do-
siahla so stužnou úroveň. Umelcký výsledok sa priaznivo
prejavil nielen pri miestnych dvoch predstaveniach, ale
aj pri usporiadaní dvoch zájazdov do susedných obcí a
to do Hradiča a Lipt. Lelčice. Vďaka tejto hre si za svo-
je výkony zaslúžia, aby ich mená boli zvečnené v kronike:

- 1.) Geta Sebecklebskij, študent : Jono Kojš, konštruktér
- 2.) Antál Potockij, pekár : Jozef Fuzia, tech. úradník št. lesa, ktorý
túto hru aj režíroval
- 3.) Amália, jeho žena : Ľuda Benčová
- 4.) Karolína, jej sestra : Mária Gregorcová, robotníčka
- 5.) Fedor, študent : Edo Fuzia, študent
- 6.) Vonačka, májarska a idenár : Štefan Fuzia, robotník
- 7.) Sr. Zelenák, lekár : Koloman Urban, (študent) úradník
- 8.) Sr. Topolskij, advokát : Anton Granát, tesár
- 9.) Sr. Rubanus, filozof : Marian Fuzia
- 10.) Zelmira : Mela Rojčková, robotníčka
- 11.) Elena : Ružena Rojčková, Melánia Šutková
- 12.) Weibler, učovník : Medard Šutka, študent
- 13.) Kováč, adjunkt na veľkostatkách : Blazij Benč, študent
- 14.) prof. Záhorskij : Medard Šutka, študent
- 15.) Pylač : Peter Yekan, robotník
- 16.) Detektiv : Jaroslav Rátulovskij, roľník

Hercom pri našťudovaní tejto hry značne pomohla spoločná nevesta
na armádskeho divadla v Turč. Martine, kde mali možnosť vidieť
túto hru v predaní tejto profesionálneho divadla.

16. Prvá svetová vojna.

Zpráva o sarajevskom atentáte na následníka rakúskych trónov, ktorého v júni 1914 zabil istý člen tajnej srbskej organizácie, bola nepochybne dôvodom k vyvrcholeniu nepriateľskej situácie, aká bola medzi Rakúskom - Uhorskom a Srbskom. Napätá situácia bola vyvolaná nesúhlasom Rakúsko-Uhorska s územnými rozšíreniami Srbska a snahou Srbov o oddelenie Bosny a Hercegoviny ako aj iných území (o oddelenie) ohľadujúcich juhoslovánske a dočasne včlenených do rakúsko-uhorskej monarchie. Niektorí obyvovatelia sledovali tieto správy v novinách a z veľkého nedostatku pri nekupovaní nutných životných potrieb cítili, že sa neodratným tempom blíži katastrofa. Z týchto neklanných písanek sa dalo očakávať vypuknutie vojnového konfliktu. A tak sa i stalo. Keď srbská vláda sa snažila tomuto konfliktu predísť s krajným uspokojením rakúskych požiadaviek, Rakúsko sa nuspokojilo a vyhlásilo Srbsku vojnu.

Ľudia, ktorí tieto historické dni prežili, žili v nádeji, že výsledok vojny priniesie pre nich zlepšenie po stránke národnostnej (maďarizujúci tlak) aj po stránke hospodárskej. Mnohí však pozerali na vojny týchto udalostí s obarovaním a rezignáciou. Starý pravek, ktorý v tomto období už bol neuskutočnený život, takýchto nešťastí a utrpení vraj časte horšie: „Ľudia, ľudia modlite sa, aby nebola vojna.“

Koniec nadešiel prvý august r. 1914, keď asi o druhej hodine v noci istý mladenec zo Zilnice doniesol k richtárovi úradnú vyhlášku, ktorá ohlasovala všeobecnú mobilizáciu. A na budúci deň utrať - večer sa srdcom plným žiaľu nachádzajúcim do rusia opustit, odberali sa naši občania od svojich miest, aby vykonali svoju občiansku povinnosť: „za vlasť, za kráľ“. Odeľovali v nádeji, že vojna rýchlo skončí, že za dva - tri mesiace sa opäť vrátia domov. Nešťastnosť bola ina.

Vojna hneď na začiatku si inkasovala svoje obete a vybrala si ich aj z radov našich vojakov, dosadených do prvej bitky v Harpátoch. Hneď v prvých dňoch padol Ondrej Rakóci a niekoľko našich svoj hrob na bojišti ešte ďalší: Eugen Matiasovský štrovník, Jan Ľuta a jeho syn Albert, Jozef Zloza, četař, Jozef Burčo, Jozef Pilka, Štefan Štaník, Štefan Komár, Gyriľ Horák a Peter Lojdl. Musím veľmi slušne radiť vdor a sirot, hodne krvi vyteklo z takejto malej dedinky za cudzie záujmy, aj ranených bolo dost. Spomenuť zasluhujú: Bartolomej Urbán, ktorý bol ranený v Hercegovine a domov prišiel ako invalida do smrti - strela do chrbta mu zdeformovala chrbtovú kosť - mal hrb a bol nahluchlý. Zomrel ako starý mládenec r. 1954. Druhý skoro úplne hluchý prišiel Štefan Ivan z Nyžných Matiasoviec. Dnes žije. Strelnými zbraňami bolo podlomene zdravie Štefana Urbána, ktorý si tiež domov priniesol čiastočnú hluchotu. Dnes žije. V keď fronta bola od nás hodne ďalej, v roku 1915 sa zdalo, ako by sa k nám bližila. Bolo totiž jaone počuť hukot delových ráň. Vtedajší miestny farár Šorník najzávažnejšie zomil "na poráť" z opatrnosti pred nebezpečenstvom.

Počas vojny nastala všeobecná bieda a táto sa nastáborala i do našej dediny. Nebolo mlieka, nebolo chleba. Ničto by bolo potravín každodenným jedlom sa stala kukuričná kaša. Petrólej, cukor, zápalky, šatstvo, obuv tiež bolo ťažko dostať. Pre vojaka bolo tiež tuhá hodne pokrmu a ostatne záerly náhli vyčerpaní. V dôsledku toho bola vyhlásená "rekvizícia". Ani nám obce neostalo, ale mala pokračujú príbeh. Židovi najmänni rekvizovali jednu kravu a pravitomom dve kravy. Rekvizovali sa aj obilie a zelenáky.

Keď koncom vojny zachytilo aj zemet na výrobu streliva. Vláda putovala ne posledné "rezervné zásoby" a naria-
dila rekviráciu zvonov z kostolných veží. Ani naša obec
nevyšla tejto rekvirácii: prišli vojaci a v mene zákona
žiadali vydať zvon. Vtedajší farár Tomík, ktorý pred-
videl možnosť konfliktu, zakázal veriacim sdržovať sa
v blízkosti kostola pri rekvirácii zvonov. Tieto však tento
zákaz neposlúchali a so zvonom v oku sa prizerali, ako
ich kovových priateľov odmontovali a z okienice veže
vyhodili na mäkký trávnik. Zvon sa svojou ťažkosťou
hlbokos vyli do mäkkej pôdy aly po sebe zanechal aspoň
takúto pamiatku. Tri zvonky boli zhabané a odnesené na
najbližšiu železničnú stanicu do Parížovce.

17.) Prevrat.

Jaško sa narodil štyri roky, plne krásy a utrpenia. Vojna
sa skončila. Prišla nedeľa, 24. októbra 1917. Ľud bol
práve stromozdený v kostole na službách Božích, keď po-
tvátni tichoť prevrsili výstrelky z pušičky. Takýmto spí-
sobom odlišili dvoja vojaci vracajúci sa domov svoj príchod.
Bol to Ján Homár, četár a Julius Urban, desiatnik. O plnej
výbrži zostali pred káplukom Fr. Hlíza uprostred dediny
a drčkali ľudia prichádzajúci z kostola. Starosta Ernest
Hrozák im potiahol ruky a pivilal vraj so strachom: čo
člapci, ná ste myslivci? Áno pán richtár!

Prírodného októbra 1918 rozniešala sa zpráva, že Rakúsko-
uhorská monarchia sa skončila a utvoril sa nový štát:
československá republika. Túto zvest' doniesla do našej
obce Anna Matiasovská z Liptovskej Mikuláša, hovoriac
vojnam synovi Ludvíkovi: z Turca Fr. Martina prišiel
na Hlíčovú iná akýsi pán a vravel o veľkej česko-
slovenskej republike. Na to vraj mynuli na stacionom

domu slovenskú zástavu. A Ludvík Matiašovský to kuď
rozhlásil po obci. V tento deň došlo ku konfliktu medzi
vojákmi došli mi z vojny a židom nejmenom, ktorý nespra-
vdiivo rozdeľoval prídel trafiky. To sa mu však nevy-
platilo. Vojaci na čele s Jozefom Urbanom mu násilne
odobrali trafikovú knižku a zverili ju Ludovikovi Matia-
šovskému, aby maj on s kurivom hospodáril. Tento svoju
funkciu ochotne vykonával až do príchodu občana Daniela
Victorisa, ktorý ako dobrovoľník sa prihlásil v Amerike
(štát Illinois, mesto Joliet) do légie. Somov prišiel ako
francúzsky legionár a za zásluhy dostal tri licencie: kánie,
obed, mäsarstvo. Riadne však spravoval len jednu licen-
ciu: kánie a s ňou živisiau trafiku až do roku 1949,
kedy podaj liehov a trafiky prevzal miestne družstvo.
Tento občan zomrel v júni r. 1952 u svojej ženy Danielky
v Zárievej na Orave, kde je aj pochovaný.

Kroniku obce do roka 1950 písal Jozef Fuzia ml. Potom sa z obce odsťahoval a z nesnámych príčin sa kronika nevedela až do roka 1978.

V tomto roku ONV L. Mikuláš' odbor kultúry vyvinul materiálne úsilie k tomu, aby sa kroniky neodkladne doplnili a viď pravidelne tab, že koncom roka kronikár predloží návrh súpisu k pripomenutovaniu rodu MNV a tab upravený súpis sa predloží plenárnemu zhromaždeniu k schváleniu a zápisom do kroniky. Pre spravenie a sjednotenie tejto činnosti ONV poriadalo školenie kronikárov v Ružomberku, ktorého sa zúčastnil predseda MNV Alexander Krčmárek. Potrebu vedenia i doplnenia kroniky sa rozhodlo plenárne zhromaždenie MNV, kde bolo prijaté uznesenie ktorým bola uložená úloha doplniť kroniku Ondrejovi Rátulovskému.

Autor kroniky: tajomník MNV - Ondrej Rátulovský mes 31. VII. 1938
Spolupracovníci: Jozef Fuzia st., Peter Kojš, Milan Grandt, Alexander Krčmárek, Jozef Čoprek mladší, Jozef Rátulovský a ďalší.

V tomto čase je olivateľstvo národnosti slovenskej. Rozdiely so sociálnu stavica - poliak - kiptóč sú zhromodorené a obec žije usporiadane bez rozdielu. Aj socialne rozdiely medzi ľuďmi sa vyrovnali, niet chudobných ani bohatých. Všetci žijú tab, ako sa komu chce pracovať. Toto vyrovnanie primierla socializácia obce v roku 1960, kedy sa v jeseni zablode' jednotné roľnícke družstvo, ktoré podpísalo 2/3 molároľníkov. Zablodatelom JRD - agitátorom bol pracovník ONV L. Mikuláš' dr. Nánó a spol. Ako prvý predseda družstva bol zvolený Jozef Kacóš ml. Tohto istého roka sa rozorali medze, zcelili hony a zoral sa osiminy - šito a pšerica. Tabes sa mistredil i dobystok. Pretože spo-

ločnej maštale nebolo nestrádané sa do gasdov s veľkými maštalami. Začiatkom roka 1961 sa družstvo slúčilo s Kvačanami, kde bol i spoločný predseda dr. Váňo. Družstvo sa postupne slúčovalo vo väčší celok, keď bolo s ním pričlenené Borovi, Trnovec a Hutky. V Matiasovciach sa začína budovať hosp. dvor v Stredných Matiasovciach na pozemkoch Gonsinica a J. Ratulovského. Dvor pozostáva z kravína, sviničiarne, 2-oh šopy a silašiny jany. Hlavným majstrom stavby je murár Jozef Škvarek, tesári - Štefan Bobaš, Pavol Rabytiak a ďalšia sčeta pozostávajúca prevažne zo žien, ktorí pracovali i na stavbe i v poli.

Potom nasledovali ďalší predsedovia tabto: Jozef Sutoris - Kvačany, Ján Klozi - Kvačany, ing. František Flórek - Kvačany. Predstavenstvo družstva sídlilo na MNV v Kvačanoch az des r. 1972, kedy sa presťahovalo do novopostavenej administratívnej budovy na hosp. dvore v Kvačanoch.

Družstvo v jeho začiatkoch dosťova živorilo, výsledky boli slabé. Postupne a rýchlo sa zmáhalo a začalo dosahovať lepšíh výsledkov vďaka novým skúsenostiam pri riadení prác, obrábaní pôdy. Na pôdu prihádzajú prvú polnohospodársku stroju, ako je traktor ZETOR-25 na ktorom v jeseni r. 1961 doferuje predseda MNV v S. Matiasovciach Štefan Fuzia. Tabto JRD zaprisťahlo svoje bo-rene medzi spolnobočanov, presvedčalo výsledkami sibromných rolníkov o prednostiach tohoto hospodárenia a tab postupne podpísujú JRD i nasledovní: Jaroslav Martinec, Imrich Fiedor, Vincent Dutka, Jozef Krémórek, Štefan Benčo, Jozef Projček a ďalší. Do dneškej sibromne hospodári asi na 7 ha pôdy Štefan Urban, ktorý na hospodárenie viac dopláca ako zisťova.

Do roka 1960 asi 65% občanov pracuje na polnohospodárstve. Ostatná časť obyvateľstva odchádza pracovať do S. Kubuláča do Závodu i meža - Kozňarských závodov, Glejony a inde. V rokoch 1960 - 1980 nie je potrebná taká pracovných sil na polnohospodárstve a zostáva len asi 40%.

A tak prichádza i nabytok občanov, bo odchádzajú sa pracovať do miest, lebo dochádzka do práce bola nevyhovujúca a ľudia odchádzajú na tržníčky.

Situácia dochádzky do miest - Ružomberok - Mibulová sa zlepšuje v roku 1952 keď ČSAD zovádza autobusové spojenie Hvozdany - Suchá kráľovstvo - Parisovec a späť.

V roku 1956 dostávajú vlastní autobus, takže sa situácia zlepšuje a 2 x denne prechádza autobus i do List. Mibulová. V týchto rokoch sa upravuje aj cesta, vyrovnáva sa so Suchou bu horstom, vyrovnáva sa od Vrbov bu Pivnici. Sú ustanovené 2 zastávky ako pri Pivnici - Vyšná pri MNV - M. - sine Matiasovec.

S nbytkom obyvateľov riviši i znižovaná výstavba obce. V jednom - hlych 10 ročiach sa postavili tieto domy:

Roky 1950 - 1960: 11 domov - Antón Ogorek, Jón Lústik, Vincent Dutka, Stefan Fuzia, Alexander Krcmárek, Bernat Fiedor, Ladislav Vysparina, Ernest Stanik, Jozef Rojček, Jón Fit, Alexander Kozob.

Roky 1960 - 1970: 14 domov - Antón Granat, Blažej Bobák, Ondrej Rátulovský, Jarolím Rátulovský, Vladimír Mrva, Vladimír Rátulovský, Jozef Bella, Vlado Urban, Eduard Fuzia, Peter Sekan, Jozef Gajan, Emil Stanik, Gustav Trnovec, Hordáren pri Pivnici.

Roky 1970 - 1980 13 domov - Tomáš Laurinec, Eduard Tápaj, Emil Bobák ml. Bohuš Gansčenica, Rudolf Khostúrnik, Cyprian Krcmárek, Vladimír Lústik, Jón Gajan, Jón Granat, Jozef Skvarek, Alexander Kozob ml., Peter Ogorek - Zoltán Kozob.

Posiár zaznamenaný u Jozefa Rátulovského 18. augusta 1950. Príčina požiaru je hra detí so sôpalkami pri stole a kumne čas požiaru 14.50 hod. poobede. Požiár vznikol i náhodou i dobytím. Za pomoci občanov ešte toho roka je dom postavený.

Ďalší požiar vo Vyšných Matiasovciach na buetní medelu i. 1972. u občana Ladislava a Arany Kozobovej. Príčina požiaru je ľobolne vybuchovanie, keď dom nemal komin a bol pokrýfý slomov a síndlom.

Pašcar vznikol o 700 rokov rôzno. Čiarovine zhotovil i dom v mi-
stastve Josefa Bellu, ktorý už bol neobývaný. Hovorilo sa us
motorovon strojovcov. Bol však nedostatok vody v Matkeho jarke.

Výšina čast' obce v Matiasovciach bola už
opustená a stáli napoly zrušené domy Ondreja Komára, Emila a
Ernesta Staníka, Josefa Bellu a Ivanova pastiereri. V roku 1978 -
1980 domy boli zrušené a terén urovnaný pôrovým traktorom.
Na mieste starých domov postavili v r. 1980-1982 rekreácie
cholupy s. Štrbulová - kľúčovka v kováčsky, televízii, inž. Berša
a s. Medzihrodsky.

V Nišňich Matiasovciach v roku 1973 zburili najstarší dom
Gajanovici vlastníci Josefa a Joň. V roku 1976 bol zrušený
dom Gibarovej pastierne, kde sa vyludoval park.

Kultúrna činnosť v obci je na priemernej úrovni. Striedavo sa
obnovuje i doplnuje. Možnosti kultúrne pracovať sú podstatne
lepšie ako v minulosti. Slabšie pracuje mládež. Príčina je
pravdepodobne v tom, že mládež odchádza do škôl. Takisto
ľudia využívajú televízory, ktoré v obci začali asi v roku
1963. Zamilovali si divadelný krúžok. V rokoch 1977-1978 začala
kultúrne pracovný zbor pre občianske záležitosti pod vedením
naspriev Eduard Fuzia a od r. 1979 Ondrej Rátulovský. Konkrétne
ZPOZ robí gratulácie pre jubilantov, rozličný na pohreboch,
uvítanie novonarodených detí, jubilejné soboré 50 rokov, oslavy
MDZ a pod. Táto složka pracuje s Ornelovou besedou - Kamil Benc.
Pre túto činnosť bola moderné zriadená živá sála nad pohostinst-
vom. Približne 2x ročne sa konajú tanečné zábavy, ktoré orga-
nisujú služby ČČK, SZM, požiarna ochrana, osvetová beseda, ZRP školný.
Pre naplnenie kultúrneho diania a prebudenie divadelnej odotni-
ckej činnosti prišli na pozvanie odotníci z kvacián dňa 31. XII. 1978
s veselohrou v 3-och dejstvach pod názvom Zénich z Pariza.

Od tohoto čam OB zabloda divadelný krúžok, ktorý až do r. 1983
vystupuje s nasledovnými hrami: Zénka Diva Šuplatu, Mirandolina,

Marína Kavranová, Ľovček, ktorý videl smrť. Režisúre Ľormil Bencó, herci: Emilia Gajanová, O. Ratulovský, Hanka Bencová, Jerolím Ratulovský, Marta Granátová, Miroslav Ratulovský, David Ratulovský, Blažej Bobob ml., Mária Ratulovská, David Granát, Viera Karcelová, Jozef Fiedor, Eduard Fuzia, Vlado Urban ml., Ľuba Trinovcová, Zdena Sebanová, Jón Hulec.

Zveličenie a skrášlenie obce.

Začiatok veľkého rozvoja obce možno datovať hneď po vojne teda od roka 1947. Preto od tohoto obdobia uvádzam i predstaviteľov obce, predsedov a tajomníkov a ich funkčné obdobie. Takto môžeme overiť a dokumentovať snahy našich predchodcov, ktorí sa o to čo dneska máme nemalou mierou zaslúžili. Preto je namieste aby sme ich za ich snahu i obetavosť pre spoločnosť zvečnili do tejto kroniky, aby si vtedy keď odídu z tohoto sveta zostalo ich meno v práca spečatená, aby sa dielom nimi vykonaným stalo i meno zaslúžilcov.

Kalman Urban - predseda,	Andrej Plachý - tajomník	od 1944 do 1955.
Peter Hrogš - " -	Antón Granát - " -	od 1955 do 1957.
Milan Granát - " -	Štefan Mikuš - " -	od 1957 do 1960.
Štefan Fuzia - " -	Milan Granát - " -	od 1960 do 1965.
Gustav Trinovec - " -	Bernat Fiedor - " -	od 1965 do 1970.
Eduard Fuzia - " -	Jozef Bella - " -	od 1970 do 1975.
Alexander Krémárik - " -	Andrej Ratulovský - " -	od 1975 do 1985.
Andrej Ratulovský - " -	Jozef Bella - " -	od 1985 do 22. XI. 1990.

Už pred rokom 1945, teda pred vojnom vznikli s nízkym napätím vodní elektrárne v domoch Jón-Jozef Bencó, Jón-Imrich Fiedor. Väčšiu podnikavosť v prospech svojej ale hlavne obce vyžadoval Jozef Ogorek mlynár, keď v roku 1945 zaviedli do obce Vyšných a Nižných Matiasoviec elektrickú sieť 3 x 220 V zo s nízkym napätím elektrárne Plachého a Podmustravy. Do dnes je tam zabudovaná Kaplanova turbína. Zavedená elektrárna nebola transformovaná ale dokonali nahradila petrolejky, karbitky. Jozef Ogorek dedil po otcovi aj mlyn do ktorého máhon vody bol

regulovaný a poloha Rada od domu Jozef Škvarca, ktorý bol zlikvidovaný v roku 1960. Tabuľka miestna elektrická sieť sa likvidovala v roku 1958, kedy prichádza tak zvaná Zilinská elektrika. V tomto období si už niekoľko domácností zabuduje zablodni elektrospotrebiče ako sú: elektrické pece, motory pre pohon rezáčik, cirkulárov. Prvé batérieve rádio vlastnil Jozef Gonišnica. Tabuľka prvé motorby mali Jozef Macón, Jozef Gonišnica a Jozef Čgorek megn. V povojnových rokoch už najmenej 10 domácností vlastní bicykle. Vynásivoli ich za nájupom do Siednice, S. Mikuláša

Tento popis života v obci je dodatočne dopísaný z poznania Bronbára a doplnenia starších pamätí.

Keďže takýto postup vedenia bronby je podľa smerníc pre vedenie obecnej bronby nevyhovujúci, Rada MNV prijala usnesenie pre doplnenie bronby 1x ročne po predložení návrhu pred rodu do 15. marca v roku.

Zapísaný 25. III. 1980.

V G.PRP Rada MNV prijala usnesenie o predprojektovej a projektovej príprave pre obecný vodovod. V roku 1978 bola na základe osobného dojednania daná objednávka na uspracovanie projektov u organizácie Severoslovenské vodárne a kanalizácie v Ziline. Na tomto základe projekt. úlohu spracoval SEVak stredisko Ružomberok, projektant Marian Kruppa. Keďže stavba predstavovala finančnú hodnotu 4 mil. Kčs. Preto po inštrukcii z ONV v S. Mikuláši sa pristúpilo pre projekt v 2. etapách.

I. stavba bola vyprojektovaná v hodnote 2 mil. Kčs. a obsahovala tieto

objekty: 1) Zachytenie prameňa

2) Prameňná komora

3) Okrodenie prameňa

4) Odpad z komory

5) Prístupová cesta k prameňu 96 m

6) Prístupová cesta k vodojemu 96 m

7) Prírodné potrubie do vodojemu 1.290 m

8) Vodojem $2 \times 150 \text{ m}^3$ + armatúrna komora

9) Okreda vodojemov

10) Odpad z vodojemov 84 m

11) Rozvodné potrubie 296 m

Zapísani 30. marca 1982.

V roku 1981 sa započalo so zachytením prameňa. Pre tento účel pri prameni v mŕži sme postavili provizornú bránu. Keďže sme nevedeli túto prácu vykonať, robili sme iba pomocné práce. Hlavnú činnosť vykonávali pracovníci SEVak L. Mikuláš pod vedením inž. Lopiarskeho.

V rokoch G. PRP sa vykonala stráženie okeu. Vyludovol sa park pri škole kde sa ustanovila pastierka. Toho istého obdobia a spravil park pri kostole.

Tabuľka sa spravila nová obrada cintorína, ktorá stála 30.000 Kčs. Oboaria túto prácu robili ochotne a účasť na brigádach bola nezvyčajná. Odpracovaní pri vodovode 659 hod.
Zapísani 15. IV. 1983.

Rok 1982 bol úspešnejší pri výstavbe diela vodovodu. Vykopala sa základová jama a kuhlárne cca 600 m³ a mechanizmom JRD. Keďže prácu nestačili usporiadať, pokračovalo sa vo výkope so strojným riadením Agrostaru v J. Hrídln. Pracovali pri výkope a bagrom Detvan, 2 x T-148. dumpers a 1 buldozer. Vybudovali aj prístupovú cestu. Tabuľka vykopali základy pod pramenom komoru. Tohto roka sa vybetonovali základy pod objektom vodojemu v obkole, betón s Agrostaru a J. Hrídln. V decembri boli študovali stavba za. Námestov. poslavení pary pre vodojem. Stavbu dozor a meštru vykonával tajomník MNV O. Ratulovský. V tomto roka sa zabývala väčšina časť vodovodných rúr novodurových \varnothing 150 a 110 mm ako i iný inštalčný materiál.

Ďalšie sa doplnuje stavba kultúrneho domu, ktorú vykonával E. Fuzia a J. Bella v rokoch 1970-1975. Stavba sa začala s veľkým elánom. Stavbu ľahko dokončili, zvlášť omietky a podlahu výroby. Eduard Fuzia bol učiteľom na meštrovskej škole v J. Mikuláš a iba učni dokončili murárske práce. V matiarovciach týchto odborov nebolo. Stavba bola skolaudovaná v jeseň roka 1975 ako stavba 5 RP bez medorobkov. Nubolo zariadené jarko, usporiadané spojovacie chodky a vchod do budovy vrátne žumpky.

Tieto mladostní práce - javisko se dokončilo v r. 1977. Žumpa a schodiště
v roce 1983. Prívod vody odpracováni 1722 hodin

Zapísani 22. marca 1984.

Rok 1983 bol tablič' úspešným rokom pre výstavbu
veľkého ale potrebného diela vodovodu budovaného v investičnej
obci Z. Vytvárala sa priemerná hĺbka, kde bolo treba cca 80 m³
betónu 350. Provizornú sieť s priemerom poskydná voda a cez mo-
ciare tiež bol problém prejazdu. Naštartie tento rok bol zvlášť suchý.
Taktie po ľavý ceste sa betón dopravoval domiesňovacími v obrohu
5 m³ betónu a celková váha 17 t. Ak sa hora oživala a nem zabírala,
keď stroje Agrostarm z J. Hrochom tento betón vozili. Tablič' ostatný materiál,
tehla, cementárne zariadenie, písk, izolácijský materiál, drevený materiál vozil.
mož. vozidla tohoto podniku. Stavbu práce sme vykonali tablič' svojpomocou

Vytvárali sa aj armatúrna hĺbka pri vodojemoch. Tehla sa
vozila zo Zubrohlavy na Oravu. Tablič' svojpomocou sa spravili sčoby
i ostatní mierové práce.

Toto istého roku sa zadržovalo i prírodné potrubie v dĺžke
1.290 m. Včasná časť sa kopala frézami melioračnými v prielihu 2-oh
dri. Asi 100 m cez Mačí chrt sa kopalo ručne. Potrubie bládol
za pomoci majstra Jón Smutniak, ktorý vykonával i ťahové sčoby
na potrubí a celkové sa veľkou mierou zapísal do histórie nášho
vodovodu, lebo celý vodárenský práca sa vykonával pod jeho vedením.
Celkové odpracováni bezplatne 4.572 hodin

Zapísani 16. apríla 1985

Rok 1984. Pracovalo sa na II. stavbe vodovodu.

Práca pri vodovode pokračovala veľkým tempom. Občania odpracovali
4.266 hod. Dokončili sa objekty vodojemov, omytky, termické vodojemov
a izolácie. Za pomoci strojov Agrostarm sa vykonali zónové práce
v dĺžke 3.788 m. Potrubie sa ťahové odskúšalo, orodili od-
balovacie, vzdusňujú. Voda provizorne už bola v obci N. Matiasovej

Omytky priemernej hĺbky vykonali murári z PRD L. Hole.

Omluby vodujemov a armatúrnyh banov vykonávali platení brigádny
 zaisteni nitromne pod vedením Jóna Demina z Liptovského ÚSP.
 Za tento rob sme získali Čestné uznanie I. stupňa od Vlady Slov. Soc. republiky.
Zapísani 30. mája 1986.

Rok 1985 bol rozhodujúci pre usporiadanie 5-ročnej stavby. Bolo
 hodne nedorobov a obciaria mravení. Funkcionári vynaložili posled-
 né sily pre dokončenie diela vodovodu. Dokončili sa 4. šachty po
 trase sásobného potrubia, obradili sa vodojemny, tlakové a vodotermé
 sa odskúšali vodojemny a vyboral sa ich sáryp, oporné múry, pracovná
 cesta a plošina, obradil sa pramení a vyborali posledni úpravy pred
 bolandácion. Voda sa napustila do celého rýplím a 10. dec. 1985
 prvi obciaria berú vodu z verejného obciarého vodovodu. Slávny deň
 vyvrcholil 24. jan. 1986, keď sa vykonala úradná odbozna bolandácion
 stavby vodovodu. V tomto robu obciaria odpracoval 1.756 hod.

Za toto výsledky 22. apríla 1985 z predsedu A. Krémíneka prevzal

Čestné uznanie I. stupňa

od Vlady Slov. soc. republiky.

Za rob 1984 sme získali pre
 obec Čestné uznanie Rady ONV Liptovského
 Za výsledky dosiahnuté v roc. nitaxi
 za rob 1984.

Finanční vyjadrenie celého diela je:
 plánov. fin. hodnota: 3.624 mil Kčs
 skut. v- hodnota: 3.624 mil Kčs
 plánov. finanč. limit: 2.563 mil Kčs
 skut. finanč. limit: 1.764 mil Kčs
 Vlastná práca 772 tis. Kčs.
 Celkové odpracovani hod. 12.915 hod.

VLÁDA
 SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

UDELUJE

ČESTNÉ UZNANIE
 PRVÉHO STUPŇA

MIESTNEMU NÁRODNÉMU VÝBORU LIPTOVSKÉ MATIAŠOVCE

za výsledky v roku 1984 v socialistickej sítáci
 organizovanej národnými výborami na počesť 40. výročia
 Slovenského národného povstania

[Handwritten signature]
 Bratislava, apríl 1985

VLÁDA
SLOVENSKEJ SOCIALISTICKEJ REPUBLIKY

UDELUJE

**ČESTNÉ UZNANIE
PRVÉHO STUPŇA**

MIESTNEMU NÁRODNÉMU VÝBORU LIPTOVSKÉ MATIAŠOVCE

za výsledky v roku 1984 v socialistickej súťaži
organizovanej národnými výbormi na počesť 40. výročia
Slovenského národného povstania

Čelá stavba vodovodu sa hlboko zapíjala do histórie a broničky obce. Táto stavba sa zapísuje i meno tých vtedajších funkcionárov, predsedu MNV Alexandra Krémereba ale najmä tajomníka MNV Ondreja Ratulovského, ktorý mimo normálnych prác vykonával riadenie stavby, dozor na stavke, zasobovanie materiálom. Jeho účasť na obec medola. Ostáva mu iba čestné miesto pre pár riadkov o jeho mere v tejto broničke, čo si tabuľka musel zapísať sám. Toto skromné uznanie nech je pre budúce generácie povzbudením a vzbudenie pracoviteľnosti pre rozvoj a zveličenie svojej rodnej obce.

19. mája 1985 vsadil prietok mriežou nad Benišovcehým a Trnovechým hájom. Za 10 minút prišiel k obci J. Matiasova v úseku od Sielnickeho chotora po potok Serioha 75 cm vodný príval s chrostitím, mliečom, porastom trávy až do pivnice a spodných bytami. Zvlášť postihla domy E. Fusa, A. Krémereba, J. Macoňa, teda domy na brežku. Príval šiel takej veľkosti a tak rýchlo, že sa regulovať bolo Radina prišiel na poli až po vodn. Snok a smerom dole až k Novej Sielnici. Zapísané 27. marca 1987.

Rok 1986 je pre obec bludný. V práci sa polavilo. Udržať sa len jaskynica zeleň. Odstránili sa 2 poruchy na vodovode. Možno zaznamenať len tri skutčnosti, že do obce či v zime či v lete sa stáhuje divá zver, diviaky, jelene ba i medved.

Čestní stavba J. Mibulčí započínajú na stavbu cesty Huty - Matiasovu. Vykonávajú len zemné prípravné práce. Cesta má zmerať rôz obce zvlášť vo Vyšných Matiasovciach. Z tejto časti obce sa veľa ľudí odsťahovalo do N. Matiasovce, časť vymeralo a ostáva len 6-7 domov obyvateľov, Jozef Boháč me. Ľubomír Ogorek, Vladimír Jonák, Ján Goniemica, Ján Golica, Miroslav Jurik, Miroslav Juriga, Jozef Ogorek, Emil Stoník.

Vznikli nové chodby na rekreáciu v týchto bývalých domoch:
Ernest Stoník - chodba Peter Borák, Emil Stoník - chodba Ján Mladší, Komár Ondrej - chodba Štefánovi - krosokubá roštom, Jozef Krémereb - chodba MUDr. Renter - prírodný int. oddel. v Ziline.

Zápis 20. V. 1988.

Rok 1987 je buďný bez zvláštnych zmien. Občania o celtrónia vo V. Matiasovciach chotrajnici zvonica a na jej mieste postavia noviu - moderniju. Vansblo to na postred z novin SMER za 24. IV. 87 bde sa kritizovanej jej stav. Vtedajši spróva farý Michal Lipták sa veci njal, pošiadet MNV o zburonni a postavenni novéj. Tak sa stalo a zvonica ďalej slúži pre cirkevní i historickí ciele.

Cesta sa buduje na Oravú vo veľkom. Budujú oporné omíty okolo Súdneho potoka od Pivnice - terajšia oľahčená asi po Jóra Galicu. Cestou zohrajú obrem starej cesty posemky svení pod sady. Ostávajú len 3 ks pamiatkove lipy. Aj tohoto rohu za rok 1986 Rada ONV udeľuje obci za výsledky v socialistický súťaži Čestní Mznanici.

Zápis 19. VII. 1989 za rok 1988.

V roku 1988 sa započalo s prístavbou sociálnych zariadení pre materskú škôlku pri bývalej nórrodnej škole. Stavba sa pribýjala a súčasne sa pribýjala plechom aj celá budova. Vykopali sa aj žumpa pre sanitizačnú vodu a zabudovali odpadové potrubie.

V roku 1987 sa pribýjala plechom i budova MNV a jednotky. Práca vykonol Agrárka L. Hrídok za pomoci občanov.

V bývalých Stredných Matiasovciach už stojí menšia dedinka. Postavili tu domy mladý občania. Do roku 1980 ich medzi sú uvedení v predchádzajúcich častiach. Od r. 1980 postavili Jozef Topuš - občan z Dlhej Lúky, Alojz Gronóš. Nedostavane domy sú vlastnickom Ľubor Ogoreku a Jaroslava Urbana.

V rokoch 1979 - 1988 veľký rozvoj je zaznamenaný na TRD L. Holi, dvor L. Matiasovce. Je vybudovaná veľká opravárenská dielňa, diagnostické stredisko, skladové hospodárstvo a veľké parkovište pre hosp. stroje a zariadenia. Plocha drúžstveného dvora sa zväčšuje a celkové zoberá asi 2 ha. V minulosti z výstavbou je tu presunutá medonizácia, pomocná výroba a preto je postavená veľká kotolňa na pevné palivo. Konina je vyrobky cca 50 m.

I historie tvorby erbu:

Liptovské Matiasovce (o Liptovský Mikuláš)

Kaniblí r. 1924 klúčovým ničným a Vyšným Matiasovcom.

Keďže skidze okce a minulosti vlastnici historické analgy, iek erb a súčasnosti by mal obsahovať dva symboly. Celkom to nie je možné.

Symbolom Ničným Matiasovcom bol kráľ Ladislav, patrón farškého kostola, symbolom Vyšným Matiasovcom bol poľnohospodársky motív.

Ničné Matiasovce →

Pôvodne jestrovali ika jedny Matiasovce, ktoré kaniblí a chotári Viednice. Napiamy dokaz na „Matijnu nem“ je už r. 1283. Píamny písomný prameň na dedinu kranu Matij je potom r. 1412, ktorý je súčasne najstarším knieňkou a okci. Už r. 1438 ka Matiasovce delili na Ničné a Vyšné, a klížšie neurčenej doke aj na Stredné Matiasovce. A Ničným Matiasovcami mali Matiasovskoci r. 1584 až štyri lúrie. A okci pravdepodobne už a 14. storočí stal kostol, ktorý bol zasvätený sv. Helene.

Dnešný hradok je datovaný ako do 16. storočia a je
nazvaný hr. Ladislavski. Nižné Matiasove sa samostatne rozvíjali
do r. 1924 do ich zlučenia s Vyšnými Matiasovami do obce
Liptovské Matiasove.

F. Kečny hradok, keď r. 15. a 16. storočí Nižné Matiasove spolu
s Vyšnými tvorili jednu obec. Ide o to, že ešte aj v druhej polovici
18. storočia kancelársku činnosť vykonávali iba Nižné Matiasove. Ich
najstaršie známe pečiatko je z r. 1786 a ich historickým symbolom
je Ladislav zobraný ako panovník. V pravej časti má niekto. Zelo počet
menik pečiatky je rybný a podľa pravej, a ktorý po pravej strane hráva
prehrávajúcu rybnú rivičku, po ľavej bližšie neurčitý pravek. Kruhová
osobná pečiatka má: * PECET NISNO MATIASOVSKA *

Opísané pečiatko obec používala až do začiatku 20. storočia.
Na konci 19. storočia si nechala vyhotoviť osobnú nápisnú pečiatku,
a ktorá je nasledovný trojriadkový text:

LIPTÓ NEGYE ALSÓ MATTYASÓCZ KÖZSÉG PECSÉTJE.

Obec ju používala ešte aj r. 1913. Pečiatka sa dodnes nachádza

* Liptovskom múceu a Rakomberku.

* orle dnešných Liptovských Malasovic mišné Malasovic symbolizuje uzavretá horuna - symbolická strážka kráľa Ladislava.

Vyšné Malasovic

* rámci jedného Malasovic, a ktorých prvá písomná správa pochádza z r. 1412, sa už r. 1438 spomínajú aj Vyšné Malasovic. Ide síce o samostatnú obec, ktorú slaboil komorný rod. A súčasťou sa Vyšné Malasovic dlhé storočia vysýjali iba ako osada. Mestná kancelárska činnosť naviedla až okolo polovice 19. storočia. Vyšné Malasovic sa samostatne vysýjali do r. 1924 - do ich kľúčenia s mišnými Malasovicami a obce Liptovské Malasovic.

Vyšné Malasovic boli poľnohospodárskou obcou. Dokazuje to aj obecný kučer. V osadnom poli pečaťidla je štvorcovito skričený pluh s krakami, cepom a kosou. Jeho odliatok na dokumente z r. 1870 objavil a usugnil E. Kupčák už r. 1944.

* novším výskume sme odhalili toto pečiatka našli už aj na
pisomnosti z r. 1866. Kruhový pečiatka nymyly v kurse knie:
Okra Vyšné Malasorce.

Beňko J.: Osídlenie severného Slovenska. Kešice,
Mýkodeslot. vydavateľstvo 1985, s. 109-110.

Kudáň J.: Patrocinná na Slovensku. Bratislava, SAV 1984 s. 159

Kučák E.: Erly liptovských okrá. Liptov 4, 1944, s. 285

Mličný F.: Dejiny osídlenia Liptova do časa 16. storočia
(2. časť). Liptov 8, 1985, s. 158-159.

Vitek P.: Erly okrá a miest v Liptove. Liptovský Mikuláš.
ŠOKA 1988, s. 17-18 2. vydanie ŠOKA 2000, s. 26

Nastredný slovník okrá na Slovensku II. Bratislava,
Veda 1944, s. 170-171.

Liptovské múzeum v Ružomberku. Pečiatky a pečiatka,
ČOI 2654.

Státny okresný archív v Bytči. Krajský súd v Dubníčkoch, K 135

Státny okresný archív v Liptovskom Mikuláši. Zberka odhlásených
prijatých a peňazí.

Stredný archív geodézie a kartografie v Bratislave.

Operatívne katastrálne mapy, Liptovská kúpa č. 31

Okolo Liptovskej Matiasovej leží v nadmorskej výške 623 metrov
nad morom. K dolnému okruhu dosahuje nadmorskú výšku 606 - 1010 metrov.
Leží v spojení Chočských vrchov a Západných Tatier v asymetrickej
doline potoka Suchá. Prírodným výtvorom, ktorý fascinuje ľudí, najmä
ani čas je jaskyňa Súpnica.

Jaskyňa dáva svojmu miestu ducelový význam. K nej si mlado-kalšalský
ľud kaložil nábytok. Jej poslanie je odpraktne špecifickým prístrojovým
okruhom a nárečím, ktoré je sústredené na dvoch vyšších položených
kraloch. Najjednoduchšia časť nábytku sa nachádza priamo v strede
miestnosti. Ide o šesť skál uložených do tvaru podkovy.

K jaskyni Súpnica patrí aj prístrojový okruh - presne ohraničené
a vymedzené územie.

Umielatom lokto priestoru je, že všetky chodníčky, ktoré sa
prechádzajú, sú pôrodné, či znamená, že vznikli niekedy
pred 1500 rokmi. Dva z nich pri myšlienke na brehu sú
dokonalé vterané do skaly. Špecifikom ľudí doby halštalskej
bolo, že pre svoje obranné ciele vedeli majstrovsky využiť
prírodný terén. Na najvyššom bod posvätného okrsku
nadväzujú dva kraká s ploštinami. Chodníčky, ktoré sa
vliehajú na krakami a spájajú sa do cecky, ktorá má
po klarom brehu privedie k najvyššiemu položenému
hrádku. Hradisko má nepravidelný oválny tvar. Podľa
typu ho môžeme zaradiť do mladšej doby halštalskej.

Na druhej strane sa nachádzajú kraká, a malej jaskyni
našli dočasny úkryt ľudí a na druhej strane od Hradišok
kata najvyššie útesy a klesá.

Príklad hrádka nachádzajú najvyššie náhony - Hradiško
a Uplátenica.

Presný námer lokality, kde sa nachádza, sa volá
Vypléň skaly. Ostrož, ktorý oddeluje dolinku Studienky
od sedla Prichomského bol osídlený tiež v mladšej dobe
kaldětskej. K nariadeniu jeho existencie sa viackrát aj
mohly na lesnatom brehu mahišaneckého hrdja.

Jed príležitosť na tomto mieste nyporedá o tom,
že ľadivko kedysi sčedla reálna reka klamnej
pravekej cesky Liptonom.

Dr tohto obdobia možno datovať aj vznik veľkého
hradiska na mestronaj. Kaldětskou tohto hradku bolo,
že jeho rezervný a jivný preol boli oprečené osokitne.
Tenlo priestor mohol slúžiť na ochranu ľudí, dobytku.
Ľavím tohto hradiska môžeme datovať do doby stáborania
nahodor.

Kvôd Guelej doliny narástol kúštinami, upadol do
ľudského nahudnutia. A tak to má byť. Bez toho,
ky sme nikdy nepocítili krásu stáborania.

Starosta obec p. Daniel Kukulenský a okresní zastupitelstvo
ustanovilo v roce 1998 na kromědru obec p. Dušana Štrachová.

Dušana Štrachová rodená Bokáková, narodila se v roce 1953
ve Vyšných Matiasovciach rodičom Jozefovi Bokákovi
a Margite Bokákovj rodenj Krokviakovj.

Dokladu som sa niekedy túto KRONIKU ma nasledovanie

historie, tradícií a pokriek pre budúce generácie.

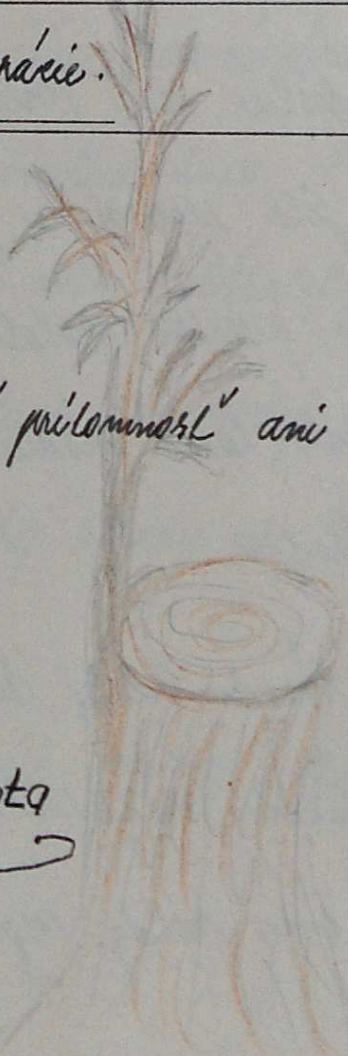
Vr všeobecne platí:

„Kto nepozná svoju minulosť, nemá poznat' prítomnosť ani budúcnosť“

Kronika
je ako

strom života

Či píše história:

Pred rokom 1283 býval v Liptovskej Sieľnici istý poddaniý Michal, syn Gudunar. Za nekľápe násluky či sluký kráľovi kšhal právo slatník menší územný celok v okolári Sieľnice. Keďže v slatníckom a obhospodarovaniú jeho polá a účinaniú okolniých sieľnických majitelov kamsjčini poddaniými vznikli nedorozumenia, musel obe strany rozšúdiť súpan Liptovského komitátu. Jeho riešenie rešolil a potvrdil kráľ Ladislav IV. v roku 1283. Spočínalo v tom, že Michal prenechal súpny majetok sieľnických poddaniých a keď mu dal iný majetok kráľ bol rydelený vo sieľnického okolára. Leňal v severozápadnom okraji sledajšičie sieľnického okolára v údolí potoka Súča Sieľnica a v susedstve severozápadného okraja krasnečieho okolára.

Pr Michalovi nadedil tento majetok jeho syn malý. On sa tu usadil a majetok i vsada dostali návrh odvodený od jeho mena. Prada v 14. storočí sa ešte bradonal pôvodný vzťah toho majetku

z Siebnici a novú osadu pomenovali aj názvom Vyšná Siebnica.

Na prvej polovici 14. storočia maliasňský majetok patrilo viacerým
nemianskym rodinám. Tie sa ku roku 1356 dohodli na rozdelení majetku
na rezervu a jurnú časť. Rezerva pripadla Mikulášovi a Matjovi,
jurná Mikovi, Ondrejovi, Beňadikovi a Laekovi. Sídlička na obidvoch
časťach dostali primerané názvy Nížné Maliasňce
a Vyšné Maliasňce.

Nížné a Vyšné Maliasňce tvorili v 15. a 16. storočí jednu obec.

Roku 1536 boli Lunajštie sedliacke domácnosti zdanené od 2 port - brán.

Okrem sedliakov bývali tu aj štyri domácnosti slokoduňkov, remanor

v dvoch kúriach. Meskor remanor nahrali poddanskú pôdu a sedliaci

upadli na veľiarov, prípadne sa odsťahovali. Na druhej polovici 16. storočia

tu už sedliaci neobdávali, tak koniec 16. storočia tu nebývali ani

veľiari. Roku 1584 v Nížných Maliasňciach stáli štyri kúrie remanor

Maliasňských a v Vyšných Maliasňciach jedna kúria. Koncom

16. storočia mali Maliasňce päť nemianskych kúri, kostol a fara.

Patrili k typickým lipčanským nemianskym dedinám.

nižšie a vyššie matiasovce mali spoločného richtára až do konca
60-tych rokov 19. storočia. A koncom storočia sa administratívne
samostatnili vyššie matiasovce. Rozdelená administratíva obidvoch
obcí pretrvala až do roku 1924, keď boli opäť nižšie a vyššie
matiasovce spojené, lenohrád však pod spoločným názvom

Liptovské matiasovce

Rok 1924 bol pre nižšie a vyššie matiasovce prelomovým.
Nariadením Ministerstva vnútra bolo nariadené klúčenie
obidvoch obcí do jednej politickej obce pod novým
úradným názvom

Liptovské matiasovce

Obce nemali kaňujom + klúčenie, a preto podali odvolanie
na Ministerstvo vnútra v Prahe. Ich knahy sa však
nestretili s odporom a na základe rozhodnutia ministerskej
rady obce boli definitívne klúčené do jednej politickej obce.

Samospráva obce

Rok 1998 je rokom komunálnych volieb.

Voľby sa konali 18. a 19. decembra, a ktorýkoľvek starosta obce bol nasledujúci p. Kamil Benč. Do volieb nastúpil ako kandidát na politickú stranu Stranu nezávislých na Slovensku, ktorej bol kandidátom. Druhým kandidátom bol p. Ján Janák na politickej strane Kresťanskodemokratickej ľudia. Predstavenie kandidátov pre voľby starostu a poslancov obecných zastupiteľstiev tvorí príloha č. 1 k tejto kronike.

Dňa 15. januára 1999 na prvom zasadnutí novozvoleného obecného zastupiteľstva bol p. Kamil Benč ustanovený do funkcie starostu obce. Za poslancov obecného zastupiteľstva boli zvolení: Miroslav Benč, Anna Benčová, Ľuboš Janák, Eduard Gromský, Alexander Krémáček, Miroslav Kukulský, Bláženka Jonsémiová, Ivan Godál, Jaroslav Mrhan.

Obecné zastupiteľstvo si na svojom zasadnutí ustanovilo nasledujúcu komisiu:

- kultúry, vedelárnia a športu
- myšlienky a územné plánovanie
- úrodné prostredie a seriálne poriadku
- obrodu, klúčik a cestného ruchu
- kresťanstvo a hygieny
- finančná komisia, ktorá bola doplnená na zasadnutí okresného zastupiteľstva 26. marca 1999.

Dňa 5. februára 1999 bola komisia obrodu, klúčik a cestného ruchu okresným zastupiteľstvom kresťanstvo a hygieny, na úlohy vyplývajúce z úlohy tejto komisie preskúma charita.

Dňa 11. augusta 1999 okresné zastupiteľstvo určilo na správu okresného rododruhu p. Milana Konáka a 10. decembra 1999 na správu seriálneho strediska v obci p. Miroslava Katalasského.

Výskytka, zmeny charakteru obce

monokultúrny starosta obce si predstavoval pokračovať v aktivitách predchádzajúceho okresného zastupiteľstva

a starostu, a to pokračovať v realizácii sanálnickej a ČOV (čističky odpadových vôd).

V roku 1997 bola vybudovaná prístupová cesta k plánovanej výstavke ČOV, ale nakoľko na jej realizáciu obec nemala finančné prostriedky morálneho starosta obec p. Kamil Benčík kládá rozhodnúť cestu k vybudovaniu a zabezpečeniu malých čističiek odpadových vôd.

Dlhodobejší problém v obci bol s vybudovaním autobusovej čakárne pred obchodom pri obecnom úrade. Kládalo sa vhodné umiestnenie a vhodná stavba objektu, ktorá by zapadla do úzkeho priestoru medzi existujúcim ľudskou obchodu a nachádzajúcim sa cestou. Keďže v tejto časti prebehá polohovo potrebné prekrytie polohou a na prekrytej časti sa dala vybudovať drevená autobusová čakáreň. Realizácia stavby prebehla v termíne od mája 1999 do júla 1999, s nákladmi 120 000,- Sk.

Projektantom starý kol p. Jaroslav Bábek - podnikatel z obce
Krasáň.

Dalším problémem do diánie obce kaviaker ukatruenie
skládly TKO h 1. januára 1999. Bol to dané rozhodnutím
úbersného úradu nirobného prostredia v Liptovskom Mikuláši.
Bol potrebné zabezpečiť odvoz kubiho komunálneho odpadu
z obce na verejnú skládku do Parkianskej Lúče.

Gamačovsti nevladnili ani nádobý, do ktorých by odpad
z domácnosti dávali, preto úbersný úrad nýšiel občanom
v ústreky a nakúpil hromadný dorok nádob na odpad,
ktoré si potom občania mohli nakúpiť na úbersnom úrade.
Dorok odpadu z obce je zabezpečený kuba dorokom, ktorý
úbersný úrad objedná 1x mesačne. V obci sa i nadálej
nachádzajú kontajnerý na šlo.

Ukatruením skládky TKO a sťahnutím z verejných
priestranskier veľkokapomných kontajnerov sa začalo aj
znečistenie priestorov odpadom papri cestáre a pokolor.

Počasie a jeho oscilácie v priebehu roka

V roku 1998 prechádza do januára 1999 teplou nadpriemernou počasím. Denné teploty $+3$ až $+5$ stupňov celzia, nočné teploty -5 až -10 stupňov celzia. Klomom januára nastáva silné sneženie a nočné mraky do -15 až -17 stupňov. Vo februári sneženie pokračuje takmer celý mesiac a nastala pevná hĺbka sniwa na Liptove.

Od 1. apríla sa oteplilo, pevné sneženie spravidla i veľkonočné sviatky 5. apríla 1999. Leto nastalo už v máji druhým horúcim počasím. V júni a júli počas ohľadov mesiacov boli silné dažde. V auguste sa počasie upokojilo. V októbri tiež pevné počasie a prvý sneh poletuje 17. októbra, nočná teplota -1 stupňa, denná teplota $+3$ stupne celzia. Od 16. novembra mierne sneženie, mraky -5 až -10 stupňov. Oklepenie nastáva od 8. decembra a sneh kosal len na Vysňých matiasovciach. Od 20. decembra 1999 mraky -10 stupňov pokrvali do 26. decembra, kedy sa oteplilo.

Medalski rok 1999

A rok 1999 komiteli: Andria Gajanova
Jan Bella
Eduard Gromskij ml.
Antonina Dullova
Olivia Dzenakova

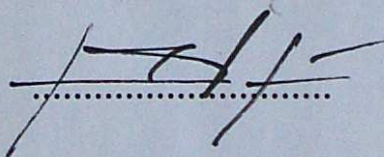
A rok 1999 sa narodili: Ondrej Janak
Keromika Brestkova
Matej Ilasna
Daria Timotej Rakulonskij
Karolina Glodova
Kerim Ivan Kij
Jakub Fiedor

Slávnostný zápis

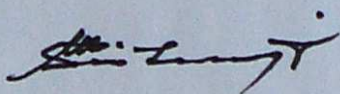
23. júna 2002

*pri príležitosti posvätenia obecných
symbolov, posviacky rímskokatolíckeho
kostola a vydania publikácie dejín obce
a farnosti
v Liptovských Matiašovciach*

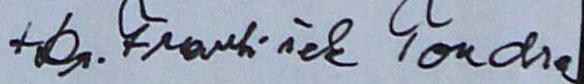
Ján Jaňák
starosta

Vdp. Marcel Šiškovič
farár

Prof. Thdr. František Tondra
spišský biskup

Vdp. Pavol Adamčiak, rodák *Pavol Adamčiak*

Bývalí správcovia farnosti

Vdp. Jozef Biel'ak *Biel'ak*

Vdp. Michal Lipták

Vdp. Vladimír Martinický

Poslanci obecného zastupiteľstva

Alexander Krčmárek *Krčmárek*

Benčo Miroslav *Benčo*

Ivan Godál *Godál*

Eduard Gromský *Gromský*

Jaroslav Urban *Jaroslav Urban*

Blažena Gonšenicová *Gonšenicová*

Miroslav Ratulovský *Ratulovský*

Anna Benčová *Benčová*

Jozef Ivan *Ivan*

Pozvaní hostia

Eduard Gromb

BOROJKOVA' KVETA

Choran Alfonz

CHOVANOVÁ MARIE

Muráňky Peter

Peter VÍTEK

Pavel Melnyakovich

Milan Kostial

LUDOMIRA KUBALÁKOVÁ

VIKTOR MATKO

VIGRA ŽEJCŮVÁ

Kozák Milan

BÁLEK JAROSLAV

BÁLEKOVÁ ZDENA

MATKIOVÁ LUDMILA

Gromb

Borojka

Choran

Chovanová

Muráňky

Vitek

Melnyakovich

Kostial

Kubaláková

Matko

Žejcova

Kozák

Jaroslav

Zdena

Ludmila

Pozvaní hostia

LADISLAV HÁMOŮ

HAUUNŮ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Cirkvený kímok

A obec je klonenie rímsko - katolíckeho nymania
262 obyvateľov, 1 grékokatolíckeho nymania a 4 evanjelické
nymania. Farársky úrad od 1. júla 1991 Karolína miestny
farár Marcel Viskovíc.

A renesančnom bloku v meste Matiasovci stáť
kostol svätej Heleny v rokoch 1584 - 1673, ktorý nymovali
protestanti, ale po odchode posledného protestantského katechéta
sa kostol nymoval, neustále chátral. A roku 1697 dal
na mieste kostola svätej Heleny postaviť nový kostol
rímsky biskup a uhorský kancelár Ladislav Matiasovský.
Nový renesančný - barokový kostol bol zasvätený svätej mae
Ladislavovi.

A roku 1999 sa v kostole konali 3 krsty.

Na deväť sedemdesiaty Pamy Mária sa koná slávnosť
omša monku.

Mdalosti roku 2000 a 2001

* roku 2000 komiteli: Paulína Agarelová
Josef Bekák
Oliver Kondák
Margita Duhková
Martin Janák
Kamil Benč
Josef Kojš

* roku 2000 za narodili: Marika Flomková
Reka Brevilová
Mikola Gándionová

* roku 2001 komiteli:

*Občania
za obchvat obce*

Cesta II/584

Liptovské

Matiašovce

*Pri príležitosti protestného zhromaždenia
obyvateľov obce Liptovské Matiašovce
nespokojných s vývojom situácie stavby
cesty II/584 obchvat obce Liptovské
Matiašovce sa do kroniky obce
zaznamenáva:*

*Protestného zhromaždenia sa zúčastnil
poslanec Európskeho parlamentu
MUDr. Miroslav Mikolášik*

*V Liptovských Matiašovciach
dňa 17.7.2005*

*Poslanec Európskeho parlamentu
MUDr. Miroslav Mikolášik*

Školstvo

A Matiasovciach do konca 16. storočia existovala farská škola. A 19. storočí sa podarilo postaviť novú ľudovú jednodielnu katolícku školu s bytom pre učiteľov na mieste starej drevenej školy. Ministerstvo školstva a národnej osveby dekrétom z júla 1941 školu v Matiasovciach premenilo na rímsko-katolícku ľudovú školu a neskôr na národnú školu.

A roku 1996 bola ukončená činnosť materskej školy v Liptovských Matiasovciach v ľudove, v ktorej bola v minulosti zriadená národná škola pre ročníky 1.-4. posúvej školskej dochádzky. Od ukončenia činnosti materskej školy ľudova slúži opustená a prázdna. Budova je vo vlastníctve cirkevi. Delí sa oke materskú i národnú školu navštevujú v susednej obci v Kráčanoch.

Kultúra a udalosti roku 2000

Obecné divadlo v Liptovskom Mláčaniach redigoval Kamil Benč. Na mnohé roky p. Kamil Benč.

Na dobrej úrovni pracuje i miestna knižnica.

Z rozpočtu obce sa na jej ročnej príspevok čiastkou 3500 SK.

Knižnica má 1591 knižiek a približne ročne 30 čitateľov si vypožičalo 220 kníh.

Starosta obce p. Kamil Benč tak ako aj v predchádzajúcich rokoch (na medzinárodnej deň žien 8. marca), v lyžko-koloch na Deň matiek (v dňoch majerů medelů) pripravil s deťmi pre rodičov, many divadelnú hru Permičkově mexesty.

V uvedení divadelnej hry ako prejav učely s matkami bol opublikovaný príspevok v regionálnom týždenníku Liptov.

Rok 2000 je polnulyým rokom, keď v dejinách staroststva - uniera starosta. Preto ďalšie stránky kroniky budú napísané týmito udalosťami.

Slávnostný zápis

**pri príležitosti odovzdania
čestných plakiet
bývalým predsedom
MNV Liptovské Matiašovce**

Anton Granát

Gustáv Trnovec *Trnovec*

Alexander Krčmárek *Krčmárek*

Ondrej Ratulovský

**V Liptovských Matiašovciach
8.10.2006**

Na konci roku 2000 na letnaku v obci sa starostom stal

p. Kamili Benčí

keďže v dňoch 1. septembra 2000 umiera.

Málokto vie koľko sa vybral na letnú dovolenku a šťastlých
spoluobčanov. V ukhorovskej škole sledovali jeho zdravotný stav,
ktorý sa rýchlo a neúprosne v priebehu niekoľkých týždňov
zhoršoval tak, že neúprosne choroba súvisí nad lekárskou
vedou, nad pomerne mladým a činným človekom a na
roku 56 rokov umiera.

Prorok Lipovský Matiasovi nepamätá pobyt
starostu či predsedu uprostred jeho práce.

Pán Kamil Benčí pracoval na území ČSAD v Lipovskom
mikuláši, ale väčšiu časť života pracoval v Košickej
kariére v Lipovskom mikuláši. Práca v tomto meste
sa zaoberala cirkebnými a kultúrnymi aktivitami v obci, bol
organizátorom v škole, na poslednej ceste vypracoval najmä
spoluobčanov pri príležitosti.

Něinšnal ako kaster pri cirkevných pohreboch.

V roku 1981 sa stal členom Obratnej lesedy pri miestnom národnom výkone v Liptovských Matiasoviach a okrem diadelnú tradíciu v okei ako tiež pána farára Chlebaka a pána učiteľa Flócha. Bol kúpisčom i lecom v štátných diadelných brách.

Priás dvoch rokov v poslami starostu okei kúpisčom pri šom školské diela ako je vybudovaná autobusová čakáreň a úprava okolia, vybudovanie rodosku do cintarína, do hostela, úprava škudne pred hostolom, oploenie cintarína, úprava miestnych mostov cez potok a mnoho iných prác, na ktorých sa osobne podieľal.

Školská smrť vytrhla p. Kamila Benču v jeho najkrušnejšej práci, kde sa nestihol ani okuriť na svoje vykonané diela, ktoré kamechal pre budúce generácie.

Čest' jeho pamiatke.

December roku 2000 a j. začiatok roku 2001 je v znamení úplne teplej zimy, bez snehu a mrazov. V polovici januára vyskúpili mraky do -15 stupňov celzia, ale už od konca januára je znova teplo, smešit' náčoma ak' v polovici februára maza sa mesie v znamení chladného počasia, deňmi teploty vyskúpili len do 5 stupňov celzia. Najdážďivejšie obdobie v tomto roku bol mesiac júl. V auguste je pevné slnečné počasia, ale v septembri znova prší, v októbri je pevné slnečné počasia a prší nájvyššie sú 25. novembra, kedy klesla snehová. Zima sa mesie v znamení mierneho mrazu a sneženia.

Dňa 7. apríla 2001 sa konali voľby na starostu obce.

Kandidáti: Ján Janák

Daniel Radulovský

Jaroslav Mrhan

Voľby vyhral a starostom obce sa stal p. Ján Janák,

ktorý získal 10. apríla 2001 na 0,5 prameňa úväzku.

mononolný starosta pokračuje v každých pracovných dňoch predkladajúcich
starostu a pripravuje schválenie územného plánu obce.

Kňožeke káňánym nariadením obce územný plán obce bol
schválený 29. septembra 2001.

V obecnom zastupiteľstve pre pracovnú nepravidelnosť nastala
neúčasť na zasadnutíach poslance p. Pavla Gramáča, preto končí
jeho mandát a poslancom sa stáva p. Jozef Ivan.

Začiatok roku 2002 sa začína hlbokým snežením, kde
3.1. 2002 nepremávajú autoluky, lebo je kaviata cesta pri Gielmici.
mraky pretrávajú hri jamačské lyžďne, a potom nastala
kárne oglemie, kde teploty ex deň dosahujú +15 stupňov celzia.
Fasiangové dni sa nemú v leptom a stu miernom snežení,
čo je dobre aj pre sprievod laborator, ktorý pokračujú mojim
tperom a hru na harmónike kaňdu domácnosť v obci.

Pekné letné obdobie roku 2002 začína od mája a trvá
do júla, lebo v auguste začína veľmi deťdine' počasie,
keď skorocná rosa kaplavila aj Brahu (po 112. rokoch),
Dunaj stúpne do výšky 10 m. Keď 8. 10. 2002 napadol prvý
sneh a víanose boli studené s mrazmi do - 17 stupňov celzia.

V pekný letný deň 23. júna 2002 sa konala a obec
slávnostne prečítala dve posväty knihy. Pri tejto
príležitosti boli posvätené i obecné symboly a vydaná
knihu'ná publikácia dejín obce a farnosti.

Na slávnostiach vystúpili deti z Kračian s diadelským
predstavením, ľudový súbor piesní a tanca Jural zo Suckej Hory,
deľský súbor Jural z Hladovky. Na náhane hrala do tanca
hudobná skupina Lakuráci zo Spišského Vláca.

Slávnosti ukončila slávnostná mša, ktorú slúžil
spišský sídelný kňaz Prof. ThDr. František Tondra.

65

